УДК: 338.4:004 (477)
Чумак О.В.[1],Суслова К.В.[2]
[1]канд. філософ. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»
[2]студ. НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ В РЕАЛІЯХ XXI СТОЛІТТЯ

Пріоритетним напрямком економічної політики багатьох країн світу на сучасному етапі розвитку світової економіки стало формування ефективної національної інноваційної системи (НІС), яка б дозволила їм отримати вагу і статус у системі міжнародних відносин і зайняти певну нішу в новій моделі міжнародного поділу праці, адекватній глобальним технологічним викликам четвертої промислової революції, пов'язаними з такими новими технологіями, як блокчейн, 3Д-друк, Інтернет речей, автоматизація та роботи, мобільний широкосмуговий зв'язок 5.0, штучний інтелект і аналітика даних, хмарні обрахування.

Найбільш загальне визначення поняття національної інноваційної системи сформульовано Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), під якою вона розуміє сукупність інститутів приватного та державного секторів, які індивідуально та у взаємодії забезпечують розвиток і поширення нових технологій у межах певної держави [1].

Сучасні світові тенденції розвитку показують зміщення акцентів з безконтрольного використання ресурсів до більш раціонального та ефективного саме за допомогою інновацій, які створюють якісніші види продукції, розвивають сферу науки й освіти, визначають нові моделі ринку праці, стають вагомим інструментом залучення значних обсягів інвестицій у національне виробництво, залучають до інноваційної діяльності все більшу кількість нових учасників. Виходячи з вище сказаного, модель НІС в нових реаліях можна представити як систему взаємозалежних державних і приватних організацій, діяльність яких спрямована на створення, зберігання та трансфер знань, навичок, які визначають нові технології, а також як сукупність безлічі різноманітних інститутів, що як індивідуально так і у співпраці, сприяють розробленню та поширенню нових технологій, які забезпечують формування такого базису, на якому уряди різних країн зможуть сформувати й імплементувати власну національну політику впливу на глибину та якість інноваційного процесу трансформації різних сфер життя суспільства.

Структурно базовими факторами розвитку національної економіки, що формують фундамент, утворюють підсистеми і сегменти взаємозв'язку сучасної НІС, є такі сфери, як : управління і регулювання (правова база, державна макроекономічна та інноваційна політика, корпоративне управління, ринкові механізми); інноваційна інфраструктура (інноваційно орієнтовані підприємства й організації різних форм власності, наукові парки, інноваційні

кластери та інкубатори, технополіси, науково-дослідні інститути тощо), включаючи фінансове забезпечення; освіта (система закладів професійної підготовки і перепідготовка кадрів); генерація знань (наука і її сегменти в інших секторах економіки); застосування та розповсюдження знань (розробки і дослідження, виробництво товарів і послуг); комерціалізації нововведень (різноманітні ринкові інститути, зокрема, ринок науково-технічної продукції) [2, с.47].

Органічне поєднання цих первинних інноваційних осередків, суб'єктів і об'єктів інноваційної діяльності в єдину цілісну систему НІС можливе лише за наявності певних передумов, а саме: великих проектів національного масштабу; єдиного правового і економічного середовища; різних системних утворень (системного кадрового кваліфікованого ресурсу, технологічних ланцюгів і системи машин, макротехнологічної системи); мережевих та інших інноваційних технологій; єдиного інформаційного простору; інтегруючої ролі держави, інноваційної культури суспільства. При цьому необхідно пам'ятати, що в кожній окремо взятій країні формується своя власна конфігурація структурних елементів національної системи інноваційного розвитку, з особистим ступенем їх впорядкованості і яка забезпечує стабільність такої інституційної взаємодії в умовах впливу широкого кола об'єктивних саме для неї факторів, зокрема: забезпеченості та якості природних і трудових ресурсів, площі країни, особливих аспектів історичного розвитку державних інститутів та пріоритетних форм підприємницької діяльності [3].

Слід наголосити і на тому, що структуроутворюючі чинники нової моделі НІС можуть діяти ефективно в інноваційно-інформаційному економічному просторі, що все більше глобалізується тільки за наявності : потужного інтелектуального та технологічного потенціалу, достатнього для запуску інноваційного процесу; постійного зростання кількості учасників інноваційних перетворень, в тому числі в результаті залучення до них нових соціальних груп; орієнтованої на інноваційний розвиток інституційної системи з формальними і неформальними елементами; необхідного рівня економічного розвитку, що вимірюється в обсягах ВВП і ВВП на душу населення з належним рівнем фінансування інноваційної системи; затребуваності інновацій більшістю фізичних осіб, господарюючих суб'єктів, національної інноваційної системи в цілому.

В умовах глобалізації та нових викликів технологічних змін кожна країна, формуючи і розвиваючи власну НІС повинна мати чітко визначену стратегічну політику свого надійного інноваційно-інформаційного позиціонування на глобальному та європейському рівнях, яка має спрямовуватися на чутливе випереджальне реагування на динамічні трансформації, що відбуваються у світовій економіці, з метою здійснення цілеспрямованих заходів щодо забезпечення виходу національної економіки на високий рівень міжнародної

привабливості і здатність стало розвиватися за інтелектуально-інноваційною моделлю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. National Innovation Systems [Електронний ресурс] // Economic and Social Data Service International. – URL: http://www.oecd.org/science/inno/2101733.pdf

2. Рябець Н.М., Власенко Ю.В. Компаративний аналіз сучасних моделей побудови національних інноваційних систем: країно-регіональний аспект [Електронний журнал] // Науковий вісник Ужгородського національного ун-ту. – Випуск 33. – Частина 2. – 2020. – С. 46-51. – URL: DOI: https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-33-30

3. Якубенко В. Д., Ващишин С. П. Становлення та стратегічні орієнтири національної інноваційної системи [Електронний журнал] // Ефективна економіка.– URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5298